

ลดความยุ่งยากในการจัดการบรรณานุกรมด้วยโปรแกรม Zotero

พนรัตน์ มอญใต้

นักวิทยาศาสตร์ปฏิบัติการ

สุศรี เตชะภาส

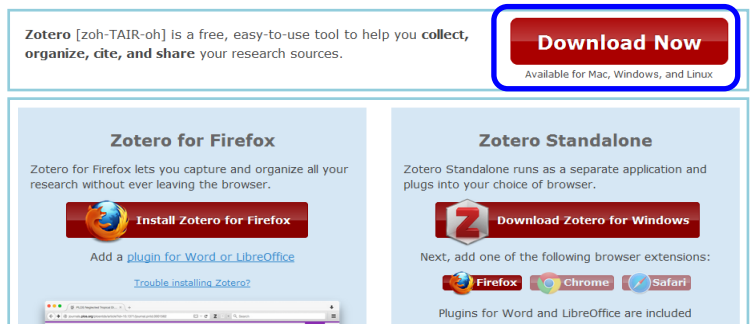
นักวิทยาศาสตร์ชำนาญการ

คำสำคัญ : Zotero โปรแกรมจัดการบรรณานุกรม ซอฟต์แวร์

ประเทศไทยกำลังพัฒนาไปสู่ประเทศที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ซึ่งนวัตกรรมนั้นเป็นผลผลิตจากงานวิจัย การจะดำเนินการโครงการวิจัยโดยอัตโนมัติต้องค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการทำวิจัยนั้น โดยข้อมูลเหล่านั้นจะปรากฏในส่วนเอกสารอ้างอิงหรือบรรณานุกรม รวมถึงการเขียนบทความเพื่อส่งตีพิมพ์ในวารสารวิชาการต่าง ๆ ต้องมีบรรณานุกรมหรือเอกสารอ้างอิงเป็นส่วนประกอบหนึ่งในบทความ แต่เนื่องจากการเขียนบรรณานุกรมมีหลายรูปแบบ เช่น Vancouver, Chicago Manual of Style, APA (American Psychological Association), ISO 690-2010 การจะเลือกใช้รูปแบบใดขึ้นกับวารสารหรือหน่วยงาน ดังนั้น สำหรับนักวิจัยหรือนักวิชาการแล้ว การเขียนบรรณานุกรมจึงเป็นเรื่องจุกจิกยุ่งยากไม่น้อย ทำให้มีผู้พัฒนาโปรแกรมจัดการบรรณานุกรมซึ่งเป็นซอฟต์แวร์หรือเครื่องมือที่ช่วยจัดการเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบรรณานุกรม เช่น การจัดเก็บ การจัดทำรายการบรรณานุกรม

โปรแกรมจัดการบรรณานุกรม Zotero

Zotero เป็นโปรแกรมจัดการบรรณานุกรมโปรแกรมหนึ่ง ที่พัฒนาโดยศูนย์ประวัติศาสตร์และสื่อสมัยใหม่ แห่งมหาวิทยาลัยจอร์จ เมสัน ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยสามารถนำเข้าข้อมูลด้วยวิธีการที่หลากหลาย ทั้งจากฐานข้อมูลออนไลน์ เช่น Science Direct, PubMed ฐานข้อมูลห้องสมุด (OPAC) และเว็บไซต์ต่าง ๆ เช่น Google Books, Google Scholar มีรูปแบบของบรรณานุกรมให้เลือกใช้มากมาย ถ่ายโอนไฟล์ได้หลากหลายรูปแบบเพื่อนำไปใช้กับโปรแกรมอื่น รวมทั้งสามารถใช้งานร่วมกับ Microsoft word, Open Office ได้อีกด้วย นอกจากนี้ ยังเป็นโปรแกรม Open source ที่สามารถใช้งานได้ฟรี ไม่เสียค่าใช้จ่าย Zotero สามารถเลือกใช้งานได้ 2 แบบ ได้แก่ ใช้งานร่วมกับเว็บเบราว์เซอร์ เช่น Mozilla Firefox (Zotero for Firefox) หรือใช้งานโดยการติดตั้งโปรแกรมบนเครื่องคอมพิวเตอร์ (Zotero Standalone) สามารถดาวน์โหลดโปรแกรมได้จาก <https://www.zotero.org/>

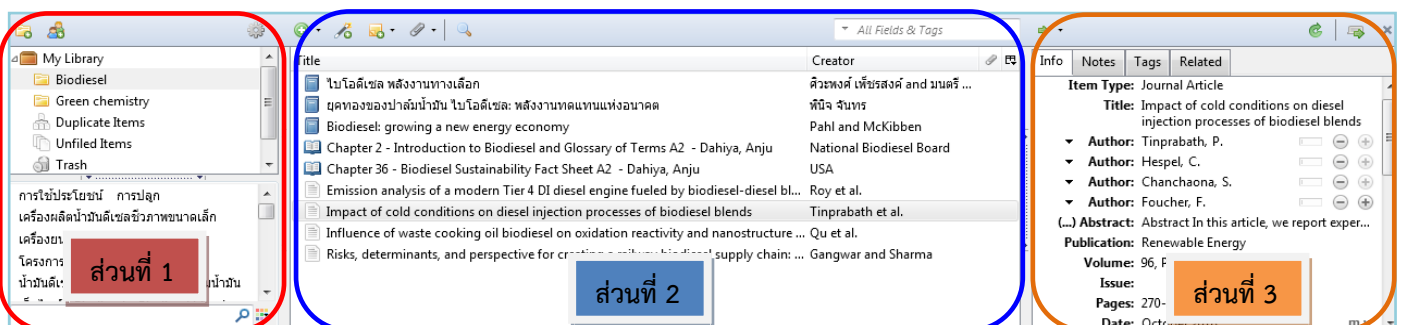

หน้าจอโปรแกรม Zotero ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 หมวดหมู่บรรณานุกรม (Collection) เป็นหมวดหมู่ของข้อมูลบรรณานุกรมที่จัดเก็บ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลบรรณานุกรม เป็นรายการข้อมูลบรรณานุกรมที่จัดเก็บ

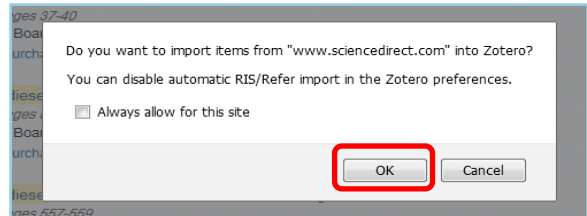
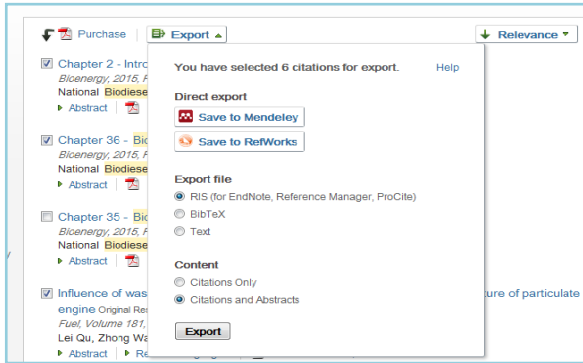
ส่วนที่ 3 รายละเอียดบรรณานุกรม เป็นการแสดงรายละเอียดของข้อมูลบรรณานุกรม

การนำเข้าข้อมูลบรรณานุกรมสามารถทำได้หลายวิธี ในที่นี้จะนำเสนอบางวิธีเพื่อเป็นแนวทางในการทำงาน โดยเป็นการใช้งานร่วมกับ Mozilla Firefox ดังนี้

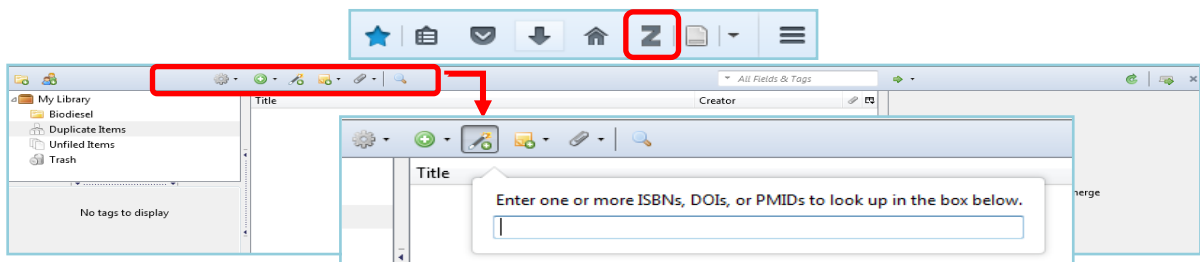
1. การนำเข้าจากฐานข้อมูลออนไลน์ มีขั้นตอนดังนี้

- 1) เข้าฐานข้อมูลออนไลน์ที่ต้องการ เช่น Science Direct สืบค้นข้อมูลและเลือกข้อมูลที่ต้องการ คลิกที่ Export ด้านบน เลือกประเภท Export File และ Content ที่ต้องการ จากนั้นกด Export
- 2) ระบบจะสอบถามว่า ต้องการนำเข้าข้อมูลไปยังโปรแกรม Zotero หรือไม่ จากนั้นกด OK เพื่อนำเข้าข้อมูลไปยังโปรแกรม Zotero

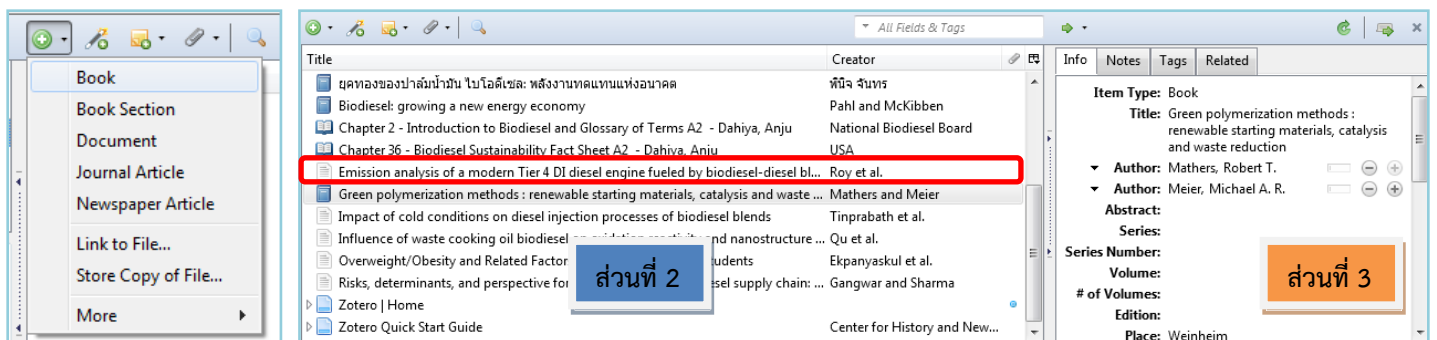
2. การนำเข้าข้อมูลโดยใช้ตัวบ่งชี้ (Identifier) มีขั้นตอนดังนี้

- 1) เข้าโปรแกรม Zotero โดยไปที่สัญลักษณ์ **Z** มุมบนขวามือของหน้าจอ
- 2) ไปที่สัญลักษณ์ จากนั้นจะมีช่องให้ใส่ข้อมูล เช่น ISBNs, DOIs, PMIDs กด Enter จะปรากฏข้อมูลบรรณานุกรมของเอกสารนั้นๆ (กรณีที่ไม่พบเอกสารที่ต้องการ อาจมาจากระบบเครือข่ายของหน่วยงานได้ตั้งค่าความปลอดภัยในไฟร์วอลล์ไว้)

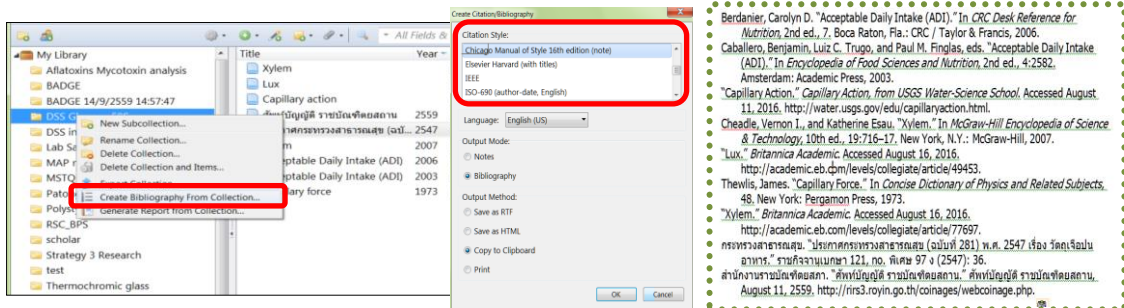
3. การนำเข้าข้อมูลแบบ Manual มีขั้นตอนดังนี้

- 1) เข้าโปรแกรม Zotero โดยไปที่สัญลักษณ์ **Z** มุมบนขวามือของหน้าจอ
- 2) ไปที่สัญลักษณ์ เพื่อเลือกประเภทเอกสารที่ต้องการจัดการบรรณานุกรม ใส่รายละเอียดของข้อมูลลงในส่วนที่ 3 ข้อมูลบรรณานุกรมจะไปปรากฏในส่วนที่ 2 อัตโนมัติ

การสร้างรายการบรรณานุกรม มีขั้นตอนดังนี้

- 1) เลือกรายการที่ต้องการจัดทำบรรณานุกรมในส่วนที่ 1 (เลือกทั้ง Collections) หรือส่วนที่ 2 (เลือกทีละรายการบรรณานุกรม/หลายรายการ) คลิกขวา และเลือก Create Bibliography from Collection / Items
- 2) เลือกรูปแบบบรรณานุกรม (Citation Style) ที่ต้องการ, เลือก Output Mode เป็น Bibliography และเลือก Output Method ในที่นี้เลือกเป็น Copy to Clipboard กด OK และนำไปวางในไฟล์เวิร์ดจะได้บรรณานุกรมตามรูปแบบที่เลือกไว้ เมื่อได้รายการบรรณานุกรมหรือเอกสารอ้างอิงแล้ว ควรตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง

กรณีที่ไม่มียุรูปแบบบรรณานุกรมตามที่ต้องการ เช่น ISO 690 สามารถเพิ่มรูปแบบบรรณานุกรมไปยังโปรแกรมได้ โดยเข้าไปดาวน์โหลดได้ที่ Zotero Style Repository (<https://www.zotero.org/styles>)

โปรแกรม Zotero เป็นโปรแกรมจัดการบรรณานุกรมที่มีประสิทธิภาพ รองรับการทำงานได้หลากหลาย ใช้งานง่าย และใช้งานได้ฟรี บทความนี้เพียงแนะนำการใช้งานเบื้องต้นเท่านั้น ยังมีรายละเอียดและฟังก์ชันการใช้งานอื่น เช่น การใช้งานร่วมกับ Microsoft Word ผู้สนใจสามารถดาวน์โหลดไปลองใช้งานกันได้

เอกสารอ้างอิง

บุญเลิศ อรุณพิบูลย์ และบุญเกียรติ เจตจานนุช. *การบริหารจัดการบรรณานุกรมด้วย Zotero และ Microsoft Word* [ออนไลน์]. ฝ่ายบริการความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2559 [อ้างถึงวันที่ 16 กันยายน 2559] เข้าถึงจาก :

https://oer.learn.in.th/search_detail/fdownload/25387/29998

ยุวดี เพชระ. *คู่มือการใช้โปรแกรม ZOTERO* [ออนไลน์]. [อ้างถึงวันที่ 12 กันยายน 2559]. เข้าถึงจาก :

<http://home.kku.ac.th/amslib/upload/zoteromanual2556.pdf>

รัชฎา ชลรัตน์. *โปรแกรมการจัดการบรรณานุกรม. บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มช* [ออนไลน์]. ม.ค.-เม.ย. 2547, 22 (1), 75-81. [อ้างถึงวันที่ 16 กันยายน 2559]. เข้าถึงจาก : <http://202.28.92.216/e-journal/file/241/v22/n1y2547/HTML/files/assets/downloads/241v22n1y2547.pdf>

วิไลลักษณ์ ตรีพีช. *ซอฟต์แวร์สำหรับการจัดการทางบรรณานุกรมและรายการอ้างอิง: การวิเคราะห์เปรียบเทียบและประเมินประสิทธิภาพ. การประชุมวิชาการระดับชาติประจำปี 2557 มหาวิทยาลัยรังสิต* [ออนไลน์].

3 เมษายน 2557, 244-252. [อ้างถึงวันที่ 14 กันยายน 2559]. เข้าถึงจาก :

http://doi.nrct.go.th/ListDoi/Download/88672/7904c4cc4ec369c67028f52e4bc13b89?Resolve_Doi=10.14458/RSU.res.2014.24

สำนักหอสมุดและศูนย์สารสนเทศวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

กรมวิทยาศาสตร์บริการ

โทร. 0 2201 7261, 7297-8

E-mail : suwasri@dss.go.th, panarat@dss.go.th

กันยายน 2559